

בס"ד. שיחת* יום א', י"ד אייר, פסח שני, ה'תשכ"ה

— בהכינוס העשירי דנשי ובנות חב"ד תחינה —

א. התכנסות של בנ"י, כמו כל דבר שמתרחש וקורה עם בנ"י, הרי זה בודאי בהשגחה פרטית¹ — שיש בה משמעות, ויש בזה לימוד: מדוע נפגשים במקום זה ובזמן זה.

ב. עומדים אנו בפסח-שני. אודות יום זה ישנו סיפור שלם בתורה?² — ומזמן הסיפור והלאה, בכל שנה בי"ד אייר, נזכרים במאורע זה, כפי שמסופר בתורה ע"י משה רבינו. התורה היא נצחית³, וניתנה על מנת לקרותה וללומדה מידי שנה — בכל תקופותי, ובכל מקום שבו יהודי נמצא. מזה מובן, שסיפור זה שניתן בתורה מכיל הוראה ולימוד⁴ המתאים לבנ"י, אנשים ונשים, הנמצאים במקום זה בזמן זה.

מובן מעצמו, שכיון שהמאורע הנ"ל מסופר בתורה — הרי בודאי כך אירע בדיוק ככל הפרטים המתוארים בתורה. אבל התורה אינה ספר מעשיות! כשהתורה מספרת סיפור — יש בו משמעות ולימוד עמוקים לכל יהודי. ולכן, ככל שלומדים יותר תורה — משיגים בעומק יותר ומפיקים יותר לימודים והוראות — הן לעצמו, הן ביחס להנהגה עם הזולת, וכמו כן — כיצד לנהוג עם הסביבה שבה נמצאים.

כל זה כלול ונובע מסיפור קצר בתורה. אך להיותה תורת השם, מהקב"ה, אין פלא שסיפור קצר ביותר, שנמסר בפסוקים אחדים בלבד, יכול להכיל עשרות ומאות ואלפי הוראות; וככל שכבר למדו ועוד ילמדו מזה — ישאר עדיין מה ללמוד וללמוד עד סוף כל הדורות.

כן הוא גם בנוגע לסיפור דפסח-שני. בנוסף לכל ההוראות מהסיפור שנתבארו בעבר וגם לאחרונה — הנה התעמקות ראוי' בסיפור, תגלה הוראות חדשות בהתאם לזמננו זה ולמקומנו זה. הוראות אלו ניתן למצוא ע"י שיתבוננו היטב במאורע, כפי שאירע בשעתו.

ג. מה הביא לפסח-שני? כאשר בנ"י יצאו ממצרים והיו צריכים

סקע"ט ואילך. וש"נ.

(2) בהעלותך ט, ו ואילך.

(3) ראה תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(4) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. זח"ג נג, ב.

(* הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א

(באידיש). במהדורא זו ניתוספו עוד איזה

ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(1) ראה בארוכה כתר שם טוב בהוספות

לחגוג פסח במדבר, הי' אחד התנאים, שהקרבת קרבן-פסח ועריכת הסדר לכל פרטיו יכולה להיות רק ע"י מי שאינו טמא, איש טהור⁵.

ואז, בפסח הראשון במדבר, באו למשה רבינו כמה יהודים ושאלו: "אנחנו טמאים לנפש אדם" — היות שלא היו יכולים להיטהר לזמן המיועד, כפי שנדרש ע"פ דין, "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'" — מדוע תגרע מאיתנו האפשרות להקריב את הקרבן שהקב"ה רוצה שבנ"י יקריבו "במועדו בתוך בני ישראל"?

טענה זו הביאה לכך, שמשה הבטיחם לשאול את הקב"ה מה להשיב להם, והקב"ה אמר, שמכאן ולהבא — אלו שיהיו בלתי-טהורים, ולא יוכלו להקריב קרבן פסח במועדו, נקבע עבורם זמן הקרבת קרבן פסח חודש אחרי פסח — י"ד אייר — וזהו היום של פסח-שני.

ומאז, כמדובר לעיל, חוגגים פסח-שני בכל שנה בי"ד אייר — עד שאפילו בזמננו, לאחר שבית-המקדש נחרב ואי אפשר להקריב קרבן, מציינים זאת בכך שאין אומרים תחנון ביום זה⁷, ובכך שיום זה הוא חגיגי יותר ("מער יו"ט'דיק") משאר ימות השנה.

עד כאן תוכן הסיפור בקיצור.

ד. מהו ה"מוסר" שלמדים אנו מזה?

כאשר מתבוננים בטענה של אותם יהודים, אינו מובן:

התחלת טענתם היתה שאינם טהורים, ובתור המשך וסיום לזה, הביעו את דרישתם לאפשר להם להקריב קרבן פסח — בה בשעה שסדר הטענה הי' צריך להיות להיפך: לכל לראש היו צריכים להדגיש את העובדה שחייבים להקריב קרבן פסח — ולכן יש למצוא להם עצה לדבר, למרות היותם טמאים לנפש אדם.

ה. אלא יש בזה משמעות עמוקה והוראה עמוקה:

קרבן פסח נבדל מכל שאר הקרבנות, שיש בו מה שאין בכל יתר הקרבנות. ישנם שלשה סוגי קרבנות⁸: א) קרבנות יחיד — שאדם יחיד מקריב כאשר הוא מחויב או מנדב קרבן. ב) קרבנות ציבור — שמקריבים עבור כל הציבור, עבור כל ישראל יחד; אך קרבנות אלו קרבים בבית-המקדש רק ע"י "נציגים", שלוחי הציבור, שעושים זאת בשם כל

5) פסחים רפ"ט. רמב"ם הל' ק"פ פ"א (7) סידור אדה"ז (לפני למנצה גוי יענך). השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ט. ה"ב רפ"ה.

6) בהעלותך שם, ז. 8) ראה הקדמת הרמב"ם לפיה"מ סדר

קדשים.

ישראל⁹. ג) וזהו רק קרבן פסח — שהקב"ה צוה, שכל יהודי חייב להקריב את הפסח באותו זמן ובאותו מקום עם כל בני¹⁰, "בתוך בני ישראל".

כלומר, בקרבן פסח ישנם שני הענינים גם יחד¹⁰: זהו קרבן יחיד, כל יהודי מקריב את הפסח בפני עצמו, ובה בשעה הוא גם קרבן ציבור, שכל ישראל מקריבים קרבן זה באותו זמן.

וזו היתה הטענה של היהודים הנ"ל למשה רבינו¹¹: "אנחנו טמאים לנפש אדם" — הקב"ה קבע את סדר העולם באופן כזה, שאצל עם בן מיליוני אנשים לא יתכן שמזמן לזמן לא ימות מישהו ר"ל, בהגיעו עד לגיל מאה ועשרים שנה, ככל שהקב"ה הועיד לו. בפרט כשמדובר אודות עם גדול, שנתברך ע"י הקב"ה ש"לא יספר מרוב¹² — ומידי יום ביומו נולדים ילדי ישראל חדשים — הרי גם בלתי אפשרי שלא יהי' מקרה מות של יהודי ר"ל, בימי ההכנה לפסח; ולכן — היתה הטענה — מוכרחים להיות כאלו שביום זה יצטרכו לעשות אותו כמשפטו, ולהיות "טמאים לנפש אדם" — שניהם על פי תורה.

ונמצא, שהקב"ה עשה כאן תרתי דסתרי: הקב"ה צוה, שבי"ד ניסב חייב כל יהודי להקריב קרבן פסח בעצמו, לא ע"י שליח, ולצורך זה חייב להיות טהור באותו יום; ובה בשעה העמיד הקב"ה את סדר העולם באופן כזה, שבכל י"ד ניסב בהכרח שימצאו עכ"פ כמה מישראל שיהיו מחוייבים על-פי תורה לעשות דברים שיטלו מהם את האפשרות להיות טהורים בעת זו.

וזו היתה טענתם: "אנחנו טמאים לנפש אדם" — ענין שהקב"ה קבע את סדר העולם באופן כזה, שבזמן זה מוכרחים להיות יהודים כאלו (טמאים לנפש אדם) — וא"כ למה נגרע, מהי אשמתנו, שלכן לא נוכל להקריב את קרבן ה', להקריב את הקרבן (פסח) שהקב"ה ציוונו? הקב"ה הכיר בצדקת טענתם. והשיב להם, שאי אפשר לקחת מהם את מצות קרבן פסח. ועי"ז שהם הציגו את השאלה — מיתוספת עוד מצוה ויו"ט אצל בניי — פסח-שני.

ו. מזה מתקבלת הוראה עמוקה לכאור"א מאיתנו. רבים שואלים: מחד גיסא — דורש הקב"ה שבנ"י יהיו עם קדוש, שיוכלו להכיר עליהם,

9) תענית רפ"ד. רמב"ם הל' כלי המקדש ואילך. וש"נ.

רפ"ה. (11) ראה גם לקו"ש חל"ג ע' 58. וש"נ.

(10) ראה בארוכה לקו"ש ח"י"ח ע' 104 (12) וישלח לב, יג.

שהם מובדלים ונוהגים אחרת מכל אומות העולם: הם שומרים שבת, אוכלים כשר ומקיימים כל המצוות שעליהם נצטוו; ולאידך גיסא — העמידם הקב"ה במצב כזה, שהם מוכרחים להקדיש שעות רבות לענינים שלוקחים מהגברים את האפשרות ללמוד תורה בשעות אלו, ולוקחים מהאמהות את האפשרות להתמסר באותה שעה לחינוך הראוי של הילדים שבהם בירכס הקב"ה, ולוקחים מהנשים שאינן-נשואות את האפשרות לנצל את השעות להתכונן כדבעי לכך שלאח"ז יעמידו בית אמיתי בישראל, בית בנוי על יסודות התורה ומצוות.

— הקב"ה תובע מיהודי, שבהיותו בעולם שברא השם, יתנהג תמיד לפי התורה שלמעלה מהעולם.

וזוהי ההוראה מהמענה של הקב"ה: אפילו אם נדמה, שלהיות בעולם ולקיים מצוות, הרי זה דבר הכרוך בקשיים גדולים ביותר; ובפרט כשמדובר אודות מצוה שמזדמנת אחת לשנה, וכאשר לא היו יכולים לקיים מצוה זו באותו יום בגלל מניעות ועיכובים של העולם, אזי נדמה שכבר אבוד — עליכם לדעת, שבאם יהודי רק רוצה באמת לקיים תורה ומצוות, ותובע למה נגרע — ימציא לו הקב"ה את האפשרות, שיוכל לקיים כל המצוות, ככל ישראל, ללא גרעון.

ואפילו אם בשביל זה יצטרכו לפעול דבר חידוש (פסח שני), שלא הי' עד אז, יעשה זאת הקב"ה בשביל אותם יהודים אחדים שנמצאים במצב כזה שבאופן אחר אינם יכולים לקיים את המצוה.

וזוהי גם ההוראה לזמננו, כאמור לעיל: כאשר נדמה לפעמים, שלפי כל החשבונות, אי אפשר בשום אופן להתמסר לחינוך הראוי של הילדים, או להתכונן כדבעי לחיי-משפחה יהודיים, או ללמוד תורה במידה ובאופן הדרוש, כי כל זה הוא בסתירה להקיום בעולם — אין זה אלא הדמיון ("איינרעדעניש") של היצר-הרע, וצריך רק לעורר בעצמו את ההחלטה העמוקה והאיתנה: לא יתכן, שאני — כל יחיד, איש ואשה, זקן וצעיר — לא אהי' ח"ו בתוך בני ישראל בקיימם ציווי ה'; ואז יראו שהקב"ה נותן להם אפשרות מיוחדת לכך.

ז. בפרטי הסיפור של פסח שני מרומז עוד לימוד עמוק:

ישנם השואלים: הרי הקב"ה ידע מלכתחילה, שיהיו כאלו שלא יוכלו להקריב קרבן פסח ב"ד ניסן, מדוע איפוא הוצרך להמתין עד שאותם יהודים יבואו וישאלו את משה רבינו את השאלה, ומשה רבינו יצטרך להשיב להם, שאינו יודע דין זה, והולך לשאול את הקב"ה, ורק

אז ציוה הקב"ה בתשובתו אודות פסח שני — ביחד עם הציווי אודות מצות הפסח עבור הכלל, הי' יכול הקב"ה להורות באותו זמן את המוצא לאלו שיהיו בלתי־טהורים בי"ד ניסן; הם יוכלו להקריב קרבן פסח בי"ד אייר?

והמענה לזה הוא גם המענה לשאלה נוספת, שרבים שואלים¹³: כיון שהקב"ה רוצה שיקיימו תורה ומצוות, מדוע לפעמים כרוך הדבר בקשיים גדולים, עד שיש אפשרות ליצירה־הרע להקשות: כיצד יש ביכולתך להיות יהודי דתי, כאשר הקב"ה ברא אותך בעולם שמקשה עליך את החיים כיהודי — ורק אז מוצא היהודי, ע"י המסירת נפש שלו, את המענה לקושיא, שאכן יש ביכולתו למלא רצון ה'?

ועל זה יש מענה בסיפור דפסח שני:

כל זמן שליהודי לא הפריעה העובדה שאינו יכול להקריב קרבן פסח בתוך בני ישראל, אכן לא היתה עבורו אפשרות לעשות זאת. דוקא אז, כשהתעורר בו ה"יהודי" שבו, והוא רץ למשה רבינו בזעקה: היתכן שיהי' נבדל מכל ישראל בהקרבתם קרבן! — זה גופא פעל מענה חדש מן השמים, ופתח עבורו אפשרות חדשה, שיוכל להתגבר על קשיי העולם; שיתברך בכל עניני העולם, וביחד עם זה יוכל למלא רצון ה'. וזהו גם המענה בנוגע לקשיים ונסיונות על תורה ומצוות בכלל:

הקב"ה רצה שיהדות, תורה ומצוות, יהיו יקרים אצל יהודי, ועל ידם גופא לבחון עד כמה תורה ומצוות יקרים אצלו.

ובכן: כאשר לבו של היהודי מתכווץ, וכשאינו רואה אפשרות לקיום תורה ומצוות בטבע העולם במקום המצאו, פורץ בזעקה, שהוא מוכרח לקיים מה שכתוב בשולחן־ערוך — אזי משנה הקב"ה את העולם, ומסדר את כל התנאים סביבו, בכדי שיוכל להיות ככל ישראל, כפי שבנ"י היו בכל הדורות החל ממשה רבינו, ולהקריב קרבן יחד עם כל בני"י.

וכשם שע"י קרבן זה הוציאו אותו אז משעבוד ארץ־מצרים, כך גם בכל דור, מוציאה מסירת־נפש זו את כאו"א מישראל משעבוד וממצבים שונים המזדמנים בחיים.

* * *

ח. דוגמת הסיפור דפסח שני — מצינו במקום נוסף בתורה¹⁴:

(14) פינחס כז, א ואילך.

(13) ראה לעיל ע' 204. וש"נ.

לאחרי יציאת-מצרים, כאשר בניי הוצרכו ללכת מהמדבר לארץ-ישראל, באו בנות צלפחד ושאלו דין אצל משה רבינו, האם ביכלתן לקבל את נחלת אביהן, בהביען בכך את טענתן: גם הן רוצות נחלה בארץ, חלק בארץ-ישראל, בכדי לכונן שם חיים ולנהוג כפי שצריך לנהוג בארץ-ישראל.

ושוב היי אותו דבר, שמשה הגיש את משפטן לפני ה' — והקב"ה ענה לו: "כן בנות צלפחד דוברות", שהן צודקות בטענתן, ויש לתת להן חלק בארץ-ישראל.

וכפי שחכמינו מסבירים¹⁵, הראה הדבר, שהנשים שבאותו הדור רצו יותר מהגברים למלא רצון ה' לכבוש את ארץ-ישראל, ולהראות שם כיצד ניתן לחיות בארץ שמתנהלת בדרך הטבע, חורשים וזורעים וכו', ואעפ"כ תהי' זו ארץ קדושה, "אשר גו' עיני ה' אלקיך בה", שניכר שם אלקות, "מראשית השנה ועד אחרית שנה"¹⁶.

גם שם אירע באותו אופן: כל זמן שבנות צלפחד לא שאלו זאת, לא נתן הקב"ה את הדין בנוגע ירושת הבנות. כאשר ראו שנשי ישראל מביעות את דרישתן ותובעות מהקב"ה לקבל חלק במילוי רצון ה'; לבנות חיים יהודיים, למרות שהם יהיו חיים הכרוכים בחרישה וזריעה ויגיעה — אז כתב הקב"ה עבורם פרשה מיוחדת בתורה, אודות דיני ירושה בשייכות לנשים.

* * *

ט. יעזור השי"ת, שכינוס זה, החותם את העשור הראשון¹⁷ לעבודת נשי ובנות חב"ד, יהי' התחלה טובה לעשור הבא; שבכל אחת מכן, ועל ידכן בכל אשה בישראל, יכירו מיד — כפי שהי' בבנות צלפחד — שהן דורשות מהקב"ה את ברכתו והצלחתו להנהיג בעולם חיים יהודיים, למרות הצורך להיות קשורים עם כל הנהגות העולם, חרישה וזריעה וניהול הבית — שלא זו בלבד שזה לא יפריע לעשות מהעולם עולם קדוש, אלא עי"ז יתוסף בהם יותר כח, להט, חיות ואור, ולקיים רצון ה' מתוך בריאות ושמחה, לאורך ימים ושנים טובות.

וכמדובר לעיל, שמקימו של הכינוס בפסח שני, ישנו הלימוד מיו"ט זה, שלמרות שנמצאים בעולם, אם רק מקוים להקב"ה ומבקשים

15) ראה פרש"י שם כו, סד. שער ב'. מעלת מספר עשר — נתבאר בהמכתב להכינוס דנשי חב"ד דשנה זו (אג"ק חכ"ג ע' 16) עקב יא, יב.
17) שלימות מספר עשר — ראה פרדס שפו ואילך.

מהקב"ה, אזי הוא מראה דרך פתוחה כיצד להתגבר על כל הקשיים, ולנהוג בעולם כפי שיהודי צריך לנהוג — יתחיל ענין זה משנת הי"א ואילך מתוך הרחבה, העמקה וחיות מחודשים של העבודה.

ועד שנזכה — כפי שהבטיחנו הנביא — ללכת כולנו לארץ הקדושה, ולהראות שם כיצד צריך לעשות ארץ קדושה, לבנות את בית-המקדש, ולהקריב שם בפסח הבא קרבן פסח, בשמחה ובטוב לבב.

